

Slavíme patnáct let!

Jako podle Darwina aneb Od Modelu k Summitu

Pražský studentský summit prošel za dlouhou dobu své existence vývojem, během něž se z mimoškolní aktivity několika vysokoškoláků stal projektem pro více než čtyři stovky studentů z celé republiky. Jak se to vlastně stalo?

Každý živý organismus na naší planetě je unikát a každý se postupem svého životního cyklu vyvíjí. Ať chceme nebo ne, stárneme, získáváme životní zkušenosti, a taky tak trochu upadá naše nadšení z objevování všeho nového. Pražský model OSN, který byl předchůdcem dnešního Summitu, je stejně starý jako ti nejmladší čtenáři dnešního Chronicle. Dostává svou první občanku a s ní spojené možnosti nového poznání. Oslavuje, ale také vzpomíná. Pojďme si projít po-

sledních patnáct let života Modelu, na jejichž konci je dnešní jubileum.

VŠECHNO NĚKDY ZAČÍNÁ

Nahlédněme spolu do dob, kdy autor tohoto článku tahal kačera: vítějte v roce 1995. Sedíme na půdě Vysoké školy ekonomické. Skupina vysokoškoláků diskutuje v simulované roli velvyslanců členských států Rady bezpečnosti OSN o problémech tehdejšího světa. Nemají v hlavě ambiciózní projekt, jen dělají to, co je baví, tráví tím svůj volný čas.

Přestože se tato aktivita dále nerozvíjí, její význam je zásadní. Někteří z nich totiž začínají připravovat projekt určený středoškolákům, pro nějž našli inspiraci v zahraničí; klasickou simulací OSN a jejích orgánů.

FUNGUJÍCÍ SE NEMĚNÍ

Už v prvním ročníku, jenž se uskutečnil v letech 1995 a 1996, můžeme hledat tradice, na které dnes úspěšně navazujeme. Celé časové rozvržení Summitu, tedy rozdělení **Pokračování na straně 4**

Slavnostní konference X. ročníku

O Polsku dnes i před 20 lety s politologem Jiřím Koubkem

Polský Kulatý stůl byl takovou první vlaštovkou, kdy – alespoň z dnešního pohledu – začalo být jasné, že komunistický režim v Evropě se už dlouho neudrží. Uvědomovali si to v tu chvíli i představitelé opozičního hnutí?

Klíč k odpovědi vidím ve dvou částech vaší otázky: ve spojeních „alespoň z dnešního pohledu“ a „uvědomovali si“. Právě proto, že dnešní pohled máme k dispozici až dnes, doboví aktéři si ani nic takového uvědomovat nemohli. Tehdy to zdaleka nebylo jasné. Kulatý stůl řadu věcí teprve testoval. Jaké budou **Pokračování na straně 6**

Výběrové řízení aneb Jak jste přišli ke svému státu?

Sue Nguyen
tisková mluvčí

Vposledních říjnových dnech jste jistě s napětím sledovali naše internetové stránky, zda-li jsme již nezveřejnili výsledky výběrového řízení do Modelu OSN či Modelu NATO. Nyní vám

ních hodin probíhalo hodnocení všech přihlášek.

MODEL NATO

Uchazeči o posty velvyslanců zasjedajících v Severoatlantické radě museli ve své přihlášce nejprve zodpovědět pět otázek, z nichž každá byla za jeden bod. Následovala esej

jáka NATO sloužícího v Afghánistánu. Vybrat pouze 28 studentů z několika desítek přihlášených nebylo vůbec snadné – už jen proto, že většina esejí se těšila velmi vysoké úrovni jak po obsahové tak po formální stránce. „Některé z nich byly srovnatelné i s vysokoškolskými pracemi,“ říká Jakub Eberle, koordinátor Modelu NATO.

Eseje byly očíslovány a anonymně vyhodnoceny přípravným týmem Modelu NATO podle čtyř základních kritérií: (a) myšlenková originalita a vlastní názor, (b) kvalita argumentů a logická struktura textu, (c) faktická správnost a použití vhodných **Pokračování na straně 3**

„Tyto rady a tipy vám mohou být nápomocné nejen příští rok, ale také v budoucím studiu na vysoké škole.“

přinášíme podrobnosti přímo ze zákulisí, tedy přesněji z kanceláře Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), kde až do pozdních no-

o hodnotě dvaceti bodů na jedno ze tří nabízených témat. Studenti se nejčastěji zamýšleli nad tím, jaké by to bylo, kdyby se ocitli v pozici vo-

editorial

Tereza Jermanová
šéfredaktorka Chronicle

Milí čtenáři!

Před dvaceti lety se dění v naší malé středoevropské zemi překlenulo do nové etapy. Když mí rodiče v roce 1989 zvonili na náměstí v Hradci Králové klíči, byla jsem v kočárku. Od dětství mi vtoukali do hlavy, že budoucnost leží v našich rukou. V rukou nás, těch, kteří v oněch slunečných listopadových dnech ještě vlastní klíče neměli.

O sto padesát kilometrů západněji se pět let poté sešlo u stolu několik nadšenců s nápadem simulovat Radu bezpečnosti OSN. Bylo mi už šest let, ale do školy jsem nastoupila až o rok později. Aniž bych to tušila, rozvíjel se v Praze díky šikovným mladým lidem projekt, který mi měl záhy zásadním způsobem změnit život. Stejně jako já rychle rostl. Získal název Pražský model OSN.

Přesně před šesti lety jsem vystoupila z tramvaje číslo 9 na náměstí Winstona Churchilla a vešla, stejně jako dnes vy, do haly Vysoké školy ekonomické. Dva roky poté se z Pražského modelu OSN stal Pražský studentský summit zahrnující

nejen Model OSN, ale i Model NATO a Model Evropské unie. Projekt, který by nejspíš nebyl, nebýt 17. listopadu.

Je rok 2009 a já píši první úvodník. Postupem času jsem pochopila, co se mi rodiče snažili od dětství vštípit. V roce 1989 se sice otevřela nová kapitola dějin, ty jsou však někdy i dnes psány zastaralým jazykem. Záleží pouze na nás, jaké budou další řádky.

Noviny Chronicle vás budou provázet po celou dobu Summitu. Jsem nervózní; snad se vám budou líbit, objevíte v nich to, co vás zajímá, nebo vám budou inspirovat pro vlastní psaní. V tomto čísle najdete například první díl seriálu o pádech komunistických režimů nazvaný *Jak to padalo...* tentokrát věnovaný Polsku, reportáž k výročí, jež vám přiblíží vznik projektu, kterého se účastníte, novou rubriku *Úhel pohledu*, a mnoho dalšího.

Za celou redakci vám přeji příjemné čtení!

Tereza Jermanová

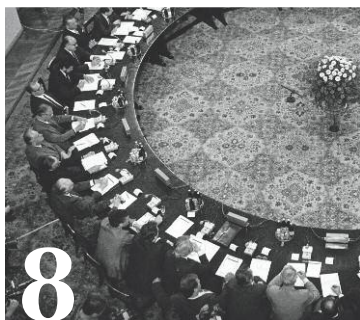
ČTĚTE

Ekonomie dobrá a zlá

Proč nová kniha populárního ekonoma Tomáše Sedláčka není jen hloupým výkřikem, ale stojí za přečtení?

Více na straně 5

Jak to padalo...

První díl seriálu o pádech komunistických režimů v zemích střední a východní Evropy věnovaný Polsku, kde to „všechno začalo“.

Více na straně 8

Úhel pohledu

1/ Jak hodnotíš českou vnitropolitickou situaci 20 let po „sametové“ revoluci?

2/ Jak vnímáš rozhodnutí americké administrativy o zmrazení projektu výstavby protiraketového zařízení v ČR?

ZUZANA NETOLICKÁ

Model OSN

1/ Od sametové revoluce udělala česká politická scéna obrovský krok dopředu, ale v posledních letech se podle mě její vývoj mírně pozastavil. Politické strany spoléhají na svou pevnou voličskou základnu a známé tváře v jejím čele. Po 20 letech tu stále nemůžeme nalézt „západní“ politickou kulturu, ke které se snažíme přiblížit.

2/ Toto rozhodnutí mě příliš nepřekvapilo. Prezident Obama se snaží upevnit vztahy s Ruskem, a proto bylo jen otázkou času, kdy bude tento projekt zrušen. Já to vnímám jako ústupek Spojených států a zároveň se bojím rostoucího vlivu Ruska v Evropě. Nikdo snad nemůže pochybovat, že přesně to je jeden z jejich cílů. Americká administrativa tvrdí, že projekt není připraven na to, aby se mohl realizovat. Já si však myslím, že pravý důvod je nové „přátelství“ Ruska a USA.

MARTIN BOGOLA

Model OSN

1/ Sametová revoluce znamenala pro český národ zlomovou událost, která kromě jiného předznamenala i změnu politické kultury. Ovšem uběhlo 20 let od tohoto historického milníku a vnitropolitická kultura se nejen nezlepšila, ale vyslovit u nás slovo politik je skoro to samé jako

bychom použili nějaký pejorativní výraz.

2/ Myslím si, že rozhodnutí tohoto charakteru se dalo očekávat. Ihned po inauguraci prezident Barack Obama naznačil, že je potřeba najít ekonomičtější a efektivnější systém. Proto pro mě není rozhodnutí americké administrativy překvapením, spíše šlo jen o otázku „kdy“, a nikoli „jestli vůbec“.

BARBORA OBRAČAJOVÁ

Model NATO

1/ Modlou většiny českých vrcholových politiků se během uplynulých 20 let stala negativní reklama. Namísto ve vytváření konstruktivních řešení se předhánějí ve vyhrabávání špíny na opozici. V této době jsou s politiky spokojeny asi jen tiskárny a reklamní agentury kvůli častým předčasným volbám, díky kterým nám několikrát ročně zpestruje cestu po D1 zbrusu nová a zaručeně nejlepší oranžovo-modro-zelená trikolóra.

2/ Osobně považuji dvouleté bilancování České republiky mezi spoluprací s Američany a strachem z Ruska za poněkud směšné. Všichni odpůrci radaru konečně dosáhli úspěchu a určitě si hromadně oddychli při zprávě o výměně plánované stavby radarové základny v Brdech za mobilní rakety. Mnohem bezpečnější, nemyslíte?

ŠTĚPÁN ŠTRÉBL

Model NATO

1/ Přejde mi neprůhledná. Mám pocit, že v ní ještě přebývá ten zmatek, který přišel v devadesátých letech. Zároveň jí chybí kultura a otevřená diskuze. Politici se spíše vzájemně napadají, než aby spolu jednali.

2/ Mrzí mě to. Myslím, že Američané chtěli prostě zabít dvě mouchy jednou ranou: ušetřit a udobřit se s Rusy. Takový ústupek si však manipulující a rozpínající Rusové nezasloužili.

Hosté prvního workshopu

HYNEK KMONÍČEK

Vystudoval na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích, poté na FF UK v Praze arabistiku a anglistiku, a na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě moderní historii Středního východu. Působil jako velvyslanec ČR při OSN, předseda pátého rozpočtového výboru GA OSN a později jako velvyslanec pro Indii, Bangladéš, Nepál, Maledivy a Srí Lanku. V současné době je náměstkem ministra zahraničních věcí.

Foto mza.cz

MICHAL BROŽA

Po ukončení studií na Filozofické fakultě UK pokračoval ve studiu v Amsterdamu. Několik let žil v Libérii, o průběhu tamější občanské války natočil film *Liberia – a fragile peace*, a poté působil jako pracovník Informačního servisu OSN v Libérii. V současné době pracuje jako vedoucí Informačního centra Organizace spojených národů v Praze.

Jak jste přišli ke svému státu?

Pokračování ze strany 1

příkladů a (d) styl a jazyk. Podle počtu dosažených bodů byly následně přiděleny studentům jednotlivé státy podle uvedených preferencí. Nejlepší esej, která získala 23 bodů, zaslal nový ambasador Kanady Štěpán Štrébl z Karlových Varů.

MODEL OSN

Rozdělování států je v Modelu OSN vzhledem k jeho početnému zastoupení vždy velmi komplikované, nicméně se nám nakonec podařilo vyhovět většině delegací alespoň částečně dle uvedených preferencí. Zájem o účast v projektu navíc každoročně převyšuje naši kapacitu – do letošního ročníku vstoupí 83 delegací z původních 121 přihlášených. Počet přihlášek se přitom dramaticky zvyšoval až pár dní před uzávěrkou a úplně poslední dorazila ještě později než „za pět dvanáct“, přesněji tedy 11. října ve 23:59. Pracovat pod tlakem a na poslední chvíli

se však mnohým nemusí vyplatit – objevují se poté mnohé chyby, ať již z nepozornosti či kvůli nedostatečné znalosti tématu. Opačný přístup zaujal Lukáš Gerle z Prahy, který svou delegaci Burkiny Faso přihlásil jako úplně první a esej následně získala všech 15 bodů. To se podařilo už jen jedné další delegaci.

Eseje se z velké části točily kolem priorit zahraniční politiky žádaného státu, avšak ani otázka vnitřní a vnější bezpečnosti či ekonomické krize nezůstaly opomenuty. Bohužel však musíme konstatovat, že spousta prací se nevěnovala ani jednomu ze zadaných témat a pokoušela se spíše o exkurze do historie či o geografický přehled. Hodnocení textů probíhalo samozřejmě anonymně a zapojilo se do něj 19 analytiků a členů programu Výzkumného centra AMO. Oceňovala se především originalita a způsob uchopení tématu, obsahová kvalita, myšlenková návaznost, stylistika a struktura tex-

tu. Bezchybná gramatika by měla být samozřejmostí.

PŘÍŠTÍ ROK JEŠTĚ LÉPE

Ačkoli úroveň esejí stoupá a obecně se dají označit za velmi dobré, bude nepochybně užitečné si připomenout, jakých chyb se při psaní nejčastěji dopouštíte. Tyto rady a tipy vám ostatně mohou být nápomocné nejen příští rok, pokud se do Summitu opět přihlásíte, ale také v budoucím studiu na vysoké škole.

• Naplňte zadání práce

Pokud stanovíme konkrétní formu a téma práce, držte se jich. Když

práce nevyhoví vytyčeným kritériím, nemůže pak v jednotlivých kategoriích hodnocení ani získat potřebné body.

• Bez chyb

Esej si po sobě přečtěte, nejlépe víckrát. Překlepy, špatné skloňování a časování či gramatické hrubky vám dobrou vizitku neudělají. Vypadá to pak, že vám na výsledku nezáleží.

• Srozumitelně a přehledně

Text rozčleňte do odstavců, které na sebe myšlenkově logicky navazují. Nezapomeňte na úvod a závěr. Stejně tak dbejte na srozumitelnost jednotlivých vět. Není potřeba se křečovitě snažit o honosnou konstrukci za využití řady cizích slov, s nimiž neumíte pracovat – působí to spíše kontraproduktivně.

• Originálně

Metodou „zkopírovat a vložit“ si spolehlivě zaděláváte na neúspěch. Wikipedii i businessinfo.cz zná každý. Snažte se nad tématem raději zamyslet, neopakujte pouze fráze a klišé známé z médií. Hledejte vlastní argumenty, které můžete opřít o nabyté znalosti.

Více statistických informací o příjímáacím řízení a nejlepší eseje uveřejníme na našich webových stránkách.

PODÍVEJTE SE NA TERMÍNY PŘÍŠTÍCH WORKSHOPŮ!

2. workshop – 28. 11. 2009
3. workshop – 19. 12. 2009
4. workshop – 30. 1. 2010
5. workshop – 20. 2. 2010

Slavíme patnáct let!

Od Modelu k Summitu

Pokračování ze strany 1

na přípravnou část, tzv. workshopy, a samotnou konferenci se slavnostním zahájením, je neměnné po celou dobu jeho trvání. Hlasovací štítky s dřevěnou konstrukcí, které se do dnes používají, slaví již také 15 let, a mnohé dnešní dokumenty, jako například Jednací řády, také čerpají ze svých předchůdců. A konečně, i tyto noviny, Chronicle, mají své hluboké kořeny v prvním ročníku.

PRVNÍ PĚTILETKA

Pražský model OSN se vyvíjel dál nezadržitelným tempem. Během prvních pěti let byly nejrůznějšími způsoby obměňovány simulované výbory a orgány, jejichž podoba se částečně ustálila až na konci minulého století. Své místo na slunci si uhájila Rada bezpečnosti, plénum Valného shromáždění, Hospodářská a sociální rada, třetí výbor Valného shromáždění a Komise pro udržitelný rozvoj, někdejší Komise pro globální řízení. Dnešní schéma Modelu OSN se tedy příliš neliší od původní podoby – s tím rozdílem, že třetí výbor Valného shromáždění, jehož agenda problematiku lidských práv zahrnovala, byl vystřídán specializovaným orgánem OSN, Radou pro lidská práva.

OBDOBÍ VELKÝCH ZMĚN

Změny. To je slovo, které vystihuje Pražský model OSN v jeho sed-

Jak to letí

Antonín Berdych
předseda Správní rady AMO

Lidé, kteří se účastní nějakého projektu, příliš neuvažují o tom, jak se jeho podoba vyvíjela, zkrátka co

mém a osmém ročníku. Nejen, že vzniká úplně nový orgán pro zcela jiným směrem zaměřenou skupinu studentů – Světová zdravotnická organizace, ale také dochází k radikálním proměnám v grafické i obsahové podobě Chronicle. Zásadně se mění celé osazenstvo sekretariátu, odchází celá řada zkušených harcovníků, a na jejich místa nastupují nadšení nováčci, kteří obsahově i formálně mění jednotlivé orgány. Dochází k rozdělení Valného shromáždění na první, druhý a již existující třetí výbor, a úplně se ruší Hospodářská a sociální rada, čímž se značně mění agenda celého Modelu. V roce 2002 vše navíc komplikují povodně a přípravný tým musí bojovat s několika metry vody, která se naplaví do kanceláře pořádající Asociace pro mezinárodní otázky, jež v té době sídlila v Truhlářské ulici. Proto můžeme hovořit o těchto letech jako o zlomových.

ROZRŮSTÁNÍ PROJEKTU

Jak někteří všímavější možná už zjistili, projekt, kterého se účastní, dnes nezahrnuje jen Model OSN, ale také simulaci dvou dalších vý-

„Hlasovací štítky s dřevěnou konstrukcí slaví již také 15 let.“

bylo předtím, než oni „vstoupili na palubu“. Je to logické: věc pro ně začíná a ohlížet se nemá smysl.

Pro mě osobně byla však prosba šéfredaktorky náročná: mám se literárně zamyslet u příležitosti 15 let Modelu OSN. Projekt, který od počátku znám, kde jsem byl od druhého ročníku jako delegát, od patého jako člen sekretariátu, který jsem

Delegát Kuby při projevu

znamných světových organizací. První z nich, zasedání ministrů zahraniční členských států Evropské unie, které dnes funguje jako Model Evropské unie, spatřila světlo světa

„Během povodní v roce 2002 musel přípravný tým bojovat s několika metry vody, která se naplavila do kanceláře.“

při jubilejním desátém ročníku. Model NATO, jehož jednání od počátku probíhala v angličtině, se poprvé objevil v roce 2006, a zapříčinil přeměnu celého projektu na Pražský studentský summit. Avšak ani myšlenka jednání v angličtině není zcela nová; již Hospodářská a sociální rada během prvních čtyř let svého fungování v tomto jazyce jednala.

DALŠÍ KROK VPŘED

Během třetího ročníku Pražského studentského summitu, tedy v loň-

pak tři roky řídil a s nímž navíc dalších šest ročníků spolupracuji „z čela“ pořádající organizace. Ihned mě napadá jen banální pravda, že těch 15 let uteklo velmi rychle.

Delegáti a účastníci projektu by ale měli vědět, že nápad simulovat jednání OSN a pak i dalších mezinárodních organizací má dlouhou tradici, že se na jeho přípravě vystřídal stovky schopných a pracovitých lidí a že práce a postupy, které je během ročníku čekají, už před nimi v různé podobě vyzkoušely tisíce účastníků. Stále častěji lze potkávat úspěšné mladé lidi v mnoha povoláních, kteří se tohoto projektu účastnili a v dobrém na něj vzpomínají.

Model OSN se samozřejmě vyvíjel, těžko si dnes představit, že ve svých počátcích fungoval bez internetu a mobilních telefonů, o dataprojektorech a notebookech ani nemluvě. Vystřídali jsme za tu dobu

ském roce, se odehrála zatím poslední velká reforma. Došlo k opětovnému zavedení pléna Valného shromáždění, reinkarnaci Hospodářské a sociální rady, i k zavedení nového orgánu, Rady pro lidská práva, která má uspokojit dnes tak vysokou poptávku po jednání o lidsko-právní problematice.

Kromě projektu, kterého se dnes účastní více než čtyři stovky studentů z celé republiky, se značně rozrostl také doprovodný program. Delegáti se mohou účastnit diskuzí s rozličnými zajímavými hosty, vypravit se na exkurzi do jaderné elektrárny Temelín, na recepci nebo do sídel skutečných mezinárodních organizací a nahlédnout tak do jejich reálného fungování.

Věříme, že Summit přináší vám, účastníkům, stále více možností, ale i to, co vašim kolegům před deseti lety. Tedy zábavu spojenou se vzděláním, spoustu nových přátel, a také víru, že i světové dějiny se dají psát s nonšalancí a nadhledem.

Dominik Židek

různé prostory pro konferenci, například Pražský hrad, Rádio Svobodná Evropa, hotel Praha a v posledních letech i Kongresové centrum, Obecní dům a hotel Hilton Prague. V roce 2006 se, díky vzniku Modelů NATO a EU, projekt přejmenoval na Pražský studentský summit, jímž je dodnes.

Když dnes přijdete na přípravné setkání Pražského studentského summitu, možná si ani neuvědomíte, že jste součástí profesionálně řízeného, skvěle fungujícího a neobyčejně pracovaného projektu. Já navíc vidím, kolik práce, důmyslu a energie se za takovým výsledkem skrývá. A mám radost, že to nejdůležitější, co je jeho součástí od úplného počátku, stále zůstává: entuziasmus a nasazení těch, co ho připravují, a zájem a snaha těch, kteří se ho účastní. A takové tradici stojí za to věnovat krátké ohlédnutí.

Když notebooky ještě neletěly

Doporučujeme

Ekonomie dobrá a zlá

Zábavná, vtipná a poučná. Málokdo by čekal, že by tato trojice slov mohla popisovat knihu o exaktní vědě, jež se snaží pochopit svět pomocí čísel a grafů.

Je ekonomie opravdu takovou „vševsvětující“ vědou, jak ji dnes valná část společnosti i řada odborníků vnímá, nebo se tak snaží jen navenek vypadat, stejně, jako tomu bylo například u alchymie za časů Rudolfa II.? Podle Tomáše Sedláčka, mladého českého eko-

„Co mají věda a krása společného? Věda a umění jsou dvěma největšími výtvy lidské tvořivosti.

I Einstein poukazoval na to, že vědecké teorie a pojmy jsou ‚fikce‘ a ‚svobodné‘ výtvy lidského ducha.“

noma, kterého Yale University v roce 2006 zařadila mezi pěti nejnaděnějších ekonomických talentů světa, se ekonomie v posledních letech vydala spíše onou alchymickou cestou.

Mýtus o tom, že ekonomie je schopna vše popsat pomocí čísel

„Tato krize totiž není jen ekonomická či spotřební. Je mnohem hlubší. Víme toho mnoho, ale není pochyb, že více toho stále nevíme a asi nikdy vědět nebudeme.“

a grafů, je jedním z mnoha dogmat, která tento ekonom boří ve své knize *Ekonomie dobrá a zlá*. Tato publikace je důkazem, že lze o ekonomii psát zábavně, a že ji navíc můžeme hledat i tam, kde by ji většina z nás nečekala. Kupříkladu v Bibli. Už v ní můžeme nalézt zmínky o cyklickém vývoji hospodářství. A co víc – v knize knih objevíme i příčiny vzniku dnešní hospodářské krize a důvody, proč se dnes, tisíce let po sepsání Starého zákona, ocitly státy jako Maďarsko či Lotyšsko na pokraji ekonomického kolapsu a krachu.

NEVIDITELNÁ RUKA

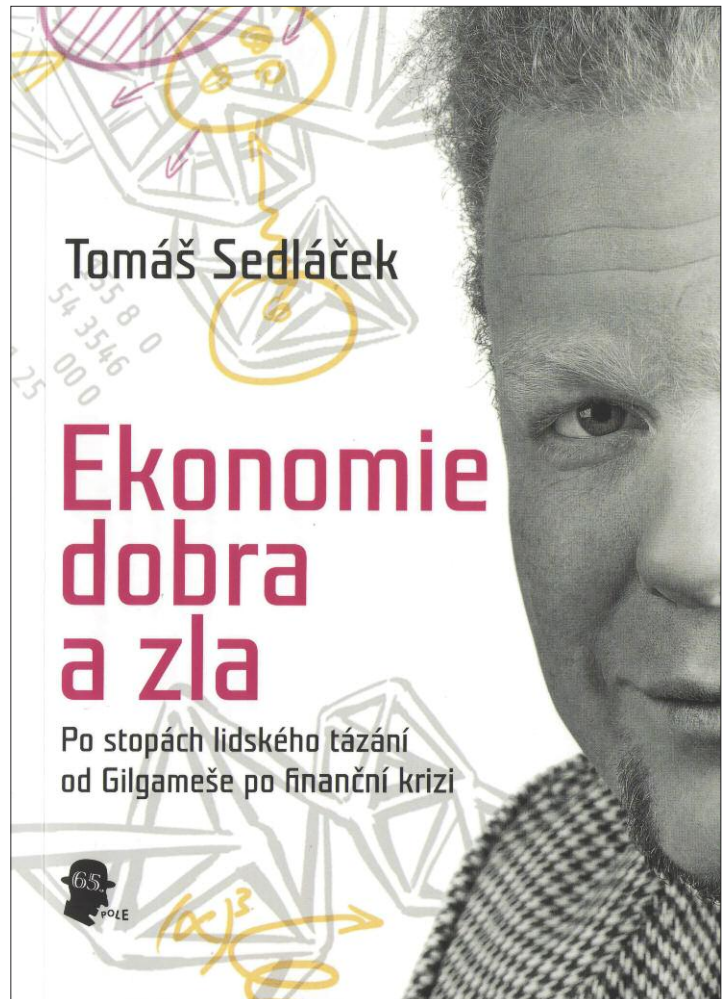
Bořením mýtů o ekonomii jako takové nebo o ekonomických myslitelích a směrech to však zdaleka nekončí. V knize *Ekonomie dobrá a zlá* se většina z nás laiků – a troufnu si říct, že i těch v oboru orientovanějších – dozví, že Keynes není „levičák“, za něhož jej mnozí neoprávněně označují, že Mill zase není až takový „pravičák“, nebo že Smith není vynálezcem teorie „volné ruky trhu“. Díky této knize si naopak uvědomíme, že se ekonomii svým způsobem věnují všichni myslitelé v průběhu jednotlivých etap lidského vývoje. Autor proto neváhal své dílo prošíkovat citáty různých osobností.

Jak napovídá podtitul *Po stopách lidského tázání od Gilgameše po finanční krizi*, kniha je koncipována chronologicky, což čtenáři ulehčuje pozorování vývoje ekonomického myšlení v závislosti na tom, jak ho v dějinách postupně ovlivňovaly a měnily náboženské i filozofické školy a směry.

ROSTEME, ABYCHOM ROSTLI?

Hlavní poselství knihy bychom mohli shrnout jako kritiku převlá-

dajícího názoru, že hlavním cílem ekonomie, států, společností i jedinců je ekonomický růst. Nakolik totiž růst HDP vyjadřuje kvalitu našeho života a štěstí? Většina nejnávanějších ekonomů byla nucena přiznat, že jedněmi z hlavních příčin současné ekonomické krize byl slepý hon za hospodářským růstem, pocit všemocnosti a absence pokory (nejen) ekonomů a manažerů. Kvalitování za růstem tak můžeme přirovnat k problému Pijana ze slavné Exupéryho knihy *Malý Princ*. Malý hrdina se jej ve známém dialogu ptá, proč pije. A Pijanovu odpověď

lze shrnout takto: „Piji, protože se stydím, že piji“.

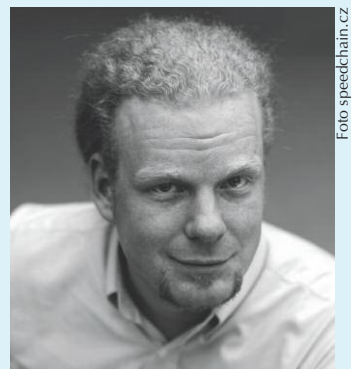
Žádného konkrétního receptu na řešení krize se čtenář nedočká. Tedy alespoň ne ekonomického. Kniha je spíše morální výzvou. Právě návrat k většímu důrazu na morálku a pokoru je totiž podle Sedláčka základním předpokladem, bez kterého se nikam neposuneme. A globální eko-

nomická krize mu podle mnohých dala za pravdu. Právě z těchto důvodů totiž francouzský prezident Nicolas Sarkozy sestavil tým odborníků v čele s nositelem Nobelovy ceny za ekonomii Josephem Stiglitzem, jehož úkolem je příprava nového postupu pro měření blahobytu.

Dominik Jandl

TOMÁŠ SEDLÁČEK

Tomáš Sedláček se narodil v roce 1977 a absolvoval ekonomii na FSV UK, kde nyní přednáší filozofii, ekonomii a dějiny ekonomických teorií. Zároveň je stipendistou Yale University. Mezi lety 2001 až 2003 působil jako ekonomický poradce prezidenta Václava Havla, poté byl expertním poradcem ministra financí, je členem programového výboru nadace Fórum 2000 a aktivně se věnuje dalším projektům v neziskovém sektoru. V roce 2009 byl členem Národní ekonomické rady vlády. V současnosti pracuje jako hlavní makroekonomický strateg ČSOB.

Labyrintem etikety

aneb Jak se neztratit ve změti společenských pravidel

Jsem v novém prostředí a nevím, jak se správně seznámit s novými lidmi, můžeš mi prosím pomoci? Ludvík

Milý Ludvíku, seznamování je jeden z nejčastějších úkonů, který je určován pravidly etikety, a proto jsem velmi rád, že mi tuto otázku pokládáš. Nejprve si musíš uvědomit, že ne všichni jsme si ve společnosti rovni. Jak jistě správně odhadneš, společensky významnější osobou je vždy žena, a dále osoba starší a nadřízená. K těmto všem

bys měl chovat patričníou úctu a respekt. A to také při seznamování.

Nejlepší způsob seznámení je přes tzv. třetí osobu. Když se budeš chtít seznámit s milou slečnou, která stojí osamocená u sloupu v aule, je nejlepší využít k tomu někoho, kdo ji zná. Ten nejprve představí Tebe, protože slečna si to jako společensky významnější zaslouží, uvede Tvé jmé-

no, a také tvoje záliby. Poté nastává ta chvíle, po které toužíš: ona bude představena Tobě. Bude-li to obzvláště pozorný „prostředník“, bude hledat takové zájmy, které máte společné. Nebude-li však nablízku nikdo, kdo by Tě mohl představit, můžeš se představit sám. Nezapomeň, v tomto případě začínáš Ty. Ale co teď, kladeš si jistě otázku, máme si podat ruce, či nikoliv, a kdo ji vlastně nabízí?

Vždy začíná společensky významnější, tedy v našem případě slečna. Ta Ti, Ludvíku, nabídne ruku ke stisku. Pamatuj, stiskni ji tak akorát, žádná leklá ryba, žádný gladiátor, a věz, že když Ti slečna ruku nenabídne, neznamená to pro Tebe zrovna plusové body. Gentleman zásadně ruku nepodává vsedě, přes stůl, do kříže a ani v rukavicích; dáma sedět může, a dokonce i rukavičky si může ponechat. Dnes se již moc nenosí lfbání rukou, kdyby přeci jen Ti slečna nabídla ruku k políbení, lehce ji uchop za konečky prstů, mírně ji nadzdvihni, skloň hlavu, a polibek je naznač centimetr nad hřbetem

ruky. Hlavně u toho nemlaskej. A co políbení na tvář? Jedná se o neformální pozdravení, kdy je to oběma stranám milé a jsou již nějaký čas přáteli. Většinou se políbíme dvakrát, ve Španělsku třeba i třikrát.

Největší problém může nastat, když budeš ve velké skupince lidí, a budete si chtít všichni navzájem potřást rukama. Pamatuj, nikdy nad pořadím nepřemýšlej déle než půl vteřiny. Když si nejsi jistý pořadím, například, který pán je významnější, tak to udělej hlavně rychle a s úsměvem.

Na závěr si, Ludvíku, zopakuj zásadní heslo. Ve společnosti si nejsme rovni, společensky významnější (žena, starší, nadřízený) má právo na větší úctu, a má také možnost výběru, s kým se pozdraví, a s kým ne.

Dominik Židek

Pro tuto rubriku čerpáme nejen z vlastních zkušeností, ale i z knih a pořadů Ladislava Špačka.

S dotazy se můžete obracet na e-mailovou adresu dominik.zidek@amo.cz.

O Polsku s Jiřím Koubkem

Pokračování ze strany 1

skutečné reakce Sovětského svazu? Jaké jsou vůbec možnosti vývoje na domácí, tj. polské scéně? Kam až obě pomyslné strany dokážou zajít? Jedná se vůbec o dvě koherentní strany?

Dnes již víme, jak vše dopadlo, ale přesto – nebo právě proto – bych polský Kulatý stůl četl především optikou dobové nejistoty, otevřenosti možných vyústění, atd.

K otázce udržení či neudržení komunistického režimu: je třeba si uvědomit, že tento režim po desetiletí svého trvání procházel periodickými otřesy. Tato jeho bezmála „permanentní krizovost“ se dokonce zdá být jednou z nejužitečnějších charakteristik. Z tohoto hlediska je možné, že doboví aktéři vnímali polské události druhé poloviny 80. let jako pokračování tohoto domácího seriálu a v tu chvíli jim ještě nepřičítali celoevropský dopad.

Polská revoluce byla tedy první. Byly i ostatní změny tak rychlé, jako jsme toho byli svědky například u nás, v někdejší Československu?

Lakoničtěji a trefněji než T. G. Ash to asi vyjádřit nelze: „In Poland it took ten years; in Hungary – ten months; in East Germany – ten weeks and in Czechoslovakia – ten days...“. K tomuto okřídlenému a proslulému citátu je sotva třeba co dodávat.

Demokracie v Polsku 20 let poté. Nese si s sebou Polsko nějaké šrámy právě z oněch „revolučních“ let?

Měl-li bych všechny redukovat na jeden, viděl bych problém jakési tradice antipolitického myšlení. Odpor proti jedné konkrétní straně jako by se přelil v averzi vůči stranám a stranictví obecně, a ta zas v odmítání politiky jako specifické sféry lidské činnosti. Do značné míry to můžeme pozorovat i u nás. Je to spojeno s personalistickým anti-in-

stitucionálním apelem. V Polsku je tento fenomén o to silnější, oč výraznější byla v 80. letech polarita „my versus oni“, „národ versus strana“, „morální lid versus proradné vedení“.

Mnoho z tohoto šrámu již zahojil čas, ale některé z jeho vedlejších účinků jakoby zmutovaly a promítly se do jevů jako korupce a klientelismus.

Můžete okomentovat dnešní specifický vztah Ruska k Polsku? Jak tento vztah ovlivnil další vývoj v Polské republice?

Ruská karta je v Polsku průběžně rozehrávána částí konzervativně-nacionálního pravicového proudu. Má to samozřejmě své hluboké historické kořeny. V tomto smyslu to obecně není ani nic dnešního, ani dnes specifického. V čem je ta situace relativně nová – leč nejméně od roku 2008 – je, že se na tomto tématu stále více profiluje prezident Kaczyński, a to ve – spíše opatrně

– vymezování vůči silné a dosud relativně populární Tuskově vládě. Ta se na podzim roku 2007 dostala k moci mj. na základě požadavku normalizace vztahů se sousedy – zejména Německem a Ruskem.

To se do značné míry podařilo. Symbolická témata (jako např. role SSSR na počátku 2. světové války) však nadále vyvolávají vášně na obou stranách.

Tereza Jermanová

JIŘÍ KOUBEK

Je mladým českým politologem zaměřeným především na problematiku voleb, stranických systémů a přechodů k demokracii, zajímá se o státy střední Evropy a to zejména o Polsko. Vyučuje na Ústavu politologie FF UK, je šéfredaktorem časopisu *Člověk*.

Nezkrácený rozhovor najdete na našich webových stránkách.

Rozhovor

„Češi jsou jako cyklisté,“

cituje Hitlerův výrok Mariusz Szczygiel, polský žurnalista, který napsal knihu o českém národu

S autorem mnohokrát oceněné knihy *Gottland*, ve které objevíme často kontroverzní životní příběhy známých i neznámých českých osobností, jsem vedla rozhovor po e-mailu. Zareagoval okamžitě, česky, avšak s omluvou, že má velmi málo času. A tak jsem se dozvěděla, že Mariusz Szczygiel, reportér polského listu *Gazeta Wyborcza*, je od napsání *Gottlandu* v Čechách i v Polsku na roztrhání.

Před jejím vydáním nechápal, proč chceme číst něco, co o sobě stejně víme; nakonec se však nechal přesvědčit a z reportáže pro *Gazetu* vznikla kniha, pro českého čtenáře jen drobně poupravená. Jak ale sám říká, není odborníkem na českou historii. A tak jsme se bavili jen o *Gottlandu* a specificky české vlastnosti – šlapání na kole se skloněnou hlavou.

Žijete v Polsku, ale napsal jste knihu o nás, Čechách. Proč zrovna my jsme vás tak zaujali?

Dost dlouho jsem nevěděl, proč jsem vlastně začal o této zemi psát. Teprve u svého psychoterapeuta jsem pochopil, proč se mi Čechy tak líbí. Když píšu příběhy, reportáže nebo skici o historii Československa, o postavách – takových těch kafovsko-orwellovských typech – píšu celou dobu o sobě. Hledám v těch příbězích sebe a své reakce.

Jsou dvě kategorie lidí. Ti první se vrací domů ve dvě hodiny v noci z flámu, dělají rámus a je jim jedno, co si o nich jiní pomyslí, nebo že mohou někoho vzbudit. Ti druhí se pláží po špičkách jak myšky, ani si nerozsvítí, jenom aby někoho nerušili. A do této druhé skupiny patřím já, a tak trochu i Češi v průběhu dějin.

Tato kategorie lidí je mnohem zajímavější pro pozorování, zkoumání. Říkáte si, co je sakra tím důvodem, že se chovají tak plaše, tiše. A to je zajímavé pro reportéra. Neboli: jsem jedináček, a tak jsem už jako dítě vyrůstal mimo běžnou rivalitu, o nic jsem se s bratrem ani sestrou nebral. Jsem typ, který se vyhýbá konfrontaci – stejně jako se jí v dějinách vyhýbal český národ.

Při čekání na studijním oddělení jsem se ptala studentů Filozofické fakulty, jestli vědí, co znamená slovo „kafkárna“ nebo zda znají osud Stalínova pomníku na Letné. Málokdo věděl něco bližšího. Právě vy ale o některých nepříliš známých příbězích z českých dějin píšete. Co vás na nich zaujalo?

Schválně hledám příběhy, které nelze hodnotit jednoznačně, které často takové hodnocení přímo vylučují. Byl Baťa tyran, nebo dobrý pán? Byla Lída Baarová kolaborantka, nebo žena, která se snažila

„Schválně hledám příběhy, které nelze hodnotit jednoznačně.“

– jako celý český národ – přežít v těžkých podmínkách. Proč někteří čeští publicisté píší o Švejkovi jako o mytické postavě, která má svou filozofii přežití, kdežto o Vondráčkové skoro jako o kolaborantce?

Navíc jsem si při psaní knihy postupně uvědomoval, že každá kapitola je nějakým způsobem spojená s mými charakterovými rysy. Poměrně dlouhou část svého života jsem měl tendence nevědomě kontrolovat, ovládat jiné lidi. Proto mě šilně fascinoval Baťa a ten jeho systém kontroly zaměstnanců. Nebo jiná věc. Uvědomil jsem si, že se často podbízím, chci se každému zalíbit. Stejně jako další hrdina mé knihy, spisovatel Eduard Kirchberger alias Karel Fabián, který psal brakovou literaturu. Taky chtěl vy-

hovět všem, i režimu. I to jsem byl já. Proto jsem jeho příběh dal do *Gottlandu*.

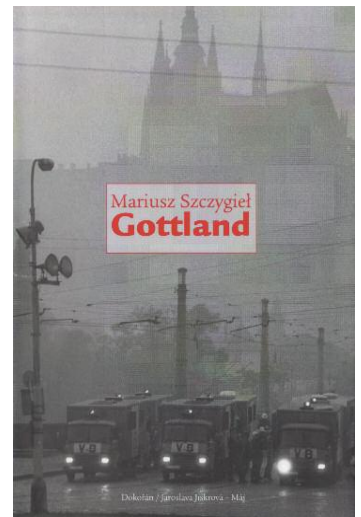
Osud devatenáctiletého studenta Zdeňka Adamce, který se v roce 2003 upálil na Václavském náměstí. Ukázalo se, že se mu ve škole posmívali, že neměl žádné blízké přátele. Neuměl hrát fotbal. Nebyl součástí kolektivu. To jsem já v době základní školy. Outsider.

Celá vaše kniha je protknuta otázkou, jak se my, Češi, vyrovnáváme se svou minulostí. Cítíte nějaký rozdíl mezi tím, jak se k minulosti vrací Poláci, a jak Češi?

Když jsem si přečetl *Gottland* před jeho vydáním, uvědomil jsem si, že je to kniha, která vypovídá o jiné cestě k přežití, než je ta polská. Českým způsobem je mazaná poddajnost nebo možná spíš poddajná mazanost. Právě to přechytračení protivníka, „dělat si svoje“, a přežít ho. Hitler kdysi řekl, že Čech je jako cyklista: zdá se, že sklání hlavu, ale šlape vpřed. Mimochodem, jsem rád, že jsem Čechům v knize tuto větu připomněl, dokonce ji poté využil i režisér nového filmu *Protektor*. V tu chvíli mě napadlo: sakra, já jsem vlastně jakýsi „kryptočech“.

Jak hodnotíte dnešní českou demokracii dvacet let po pádu režimu?

Úmyslně jsem napsal knihu, která v žádném smyslu slova nehodnotí. Vždycky zdůrazňuji, že reportér má chápat. To je jeho hlavní úkol. Ne-

hodnotit, nekopat, nevnášet rozsudky, neospravedlňovat – chraň pánbůh; ale porozumět, proč se člověk chová tak a ne jinak.

V Polsku mne stále žádají, abych šel do televize nebo rozhlasu a mluvil o české politice, ekonomice, české burze, českých dějinách, české vládě, o Paroubkovi, o českých hypotékách. Považují mne za znalce české současnosti a českých dějin. Já jsem především sběratel příběhů, sběratel zážitků, a nic víc. V dnešní pop-kultuře je snadné stát se autoritou. Ale nejsem hloupý, nestanu se jí.

Tereza Jermanová

Více o knize *Gottland* se můžete dočíst v recenzi uveřejněné na našich webových stránkách.

MARIUSZ SZCZYGIEL

Je jedním z nejznámějších polských novinářů. Na Varšavské univerzitě absolvoval žurnalistiku, v roce 1990 začal pracovat pro list *Gazeta Wyborcza* a svými reportážemi nejednou šokoval konzervativnější část polské společnosti. Jak o sobě sám říká, je „čechosilem“. Z poznatků odnesených z cest po Čechách se vypsál v reportážích o Česku i Československu, za které v roce 2004 získal cenu Polského rádia Melchior. O dva roky později, v roce 2006, vydal knihu *Gottland*, která se posléze stala polským i českým bestsellerem, byla mnohokrát oceněna a přeložena i do dalších světových jazyků.

Foto bi.gazeta.pl

Jak to padalo...

Seriál o pádech komunistických režimů v zemích střední a východní Evropy

Následující dvoustrana vám nabízí první ze série článků o pádech komunistických režimů v Evropě na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Seriál začínáme Polskou republikou. Právě polským postupným přerodem v demokratický režim, jímž se nechali inspirovat opoziční představitelé v dalších zemích střední a východní Evropy, byla spuštěna nezadržitelná lavina, která ukončila čtyři desetiletí za železnou oponou.

Vyhlášení výjimečného stavu

POLSKO

Komunistický režim v Polsku padl především díky tlaku zdola, nejmohutnějšímu společenskému tlaku, jaký se v komunistické střední i východní Evropě objevil. „Čtyřicet let socialismu, a pořád nemáme toaletní papír!“ Zachytil slova jednoho ze stávkujících dělníků T. G. Ash ve své knize *Rok zázraků*. Nejvýznamnějším hybatelem polských událostí se stalo odborové hnutí elektrikáře Lecha Wałęsy Solidarity, na jehož podporu v roce 1988 dělníci skandovali slova „bez Solidarity není svoboda“.

nistickým programem, konkrétně Polská sjednocená dělnická strana (PZPR) pod vedením Bolesława Bieruta. Přesto by bylo zavádějící napsat, že čtyřicet let následujícího vývoje bylo stejných; jednotlivé režimy přetrvávající v zemích „sovětského bloku“, ač byly komunistické, měly svá vlastní specifika a v řadě kritérií se od sebe lišily.

I polským osudem bylo stát se satelitem Sovětského svazu. Po Stalinově smrti roku 1953 nastalo v sovětském Rusku značné uvolnění symbolizované nástupem Chruščova k moci, a tento vývoj měl své dopady i v Polsku. Po záhadném úmrtí šéfa strany Bolesława Bieruta v Mos-

ce 1970 byl proto z mnoha dalších důvodů nucen vzdát se svého úřadu.

Dalším předsedou PZPR se stal Edward Gierek, představitel dělnické strany v katowickém vojvodství, který byl nucen předložit nový ekonomický program, aby uklidnil bídnou hospodářskou situaci. Začátek sedmdesátých let se poté odehrál ve znamení vysokého zvýšení životní úrovně obyvatelstva, stabilní ekonomiky a dokonce i kulturního a politického uvolnění – objevila se například i omezená svoboda slova.

ZAČÁTEK KONCE

Světová ropná krize nemilosrdně zasáhla i Polsko – západní státy již

notu. Vlna stávek a demonstrací na sebe nedala dlouho čekat. Vláda odpověděla propouštěním a zatýkáním dělníků, na jejichž obranu byl 23. září 1976 založen skupinou demokratických intelektuálů Výbor na obranu dělníků, který později organizoval i nezávislé vydavatelské a nakladatelské hnutí a podporoval vznik nezávislých odborových svazů.

Po zbytek sedmdesátých let opozice vůči režimu dál rostla. Dalším „hřebíkem do rakve“ dělnické strany, který byl zatlučen v roce 1978, bylo zvolení krakovského arcibiskupa Karola Wojtyły papežem.

VZNIK SOLIDARITY

Hospodářská krize, již komunistická vláda nedokázala řešit, vedla v polovině roku 1980 k první stávce, která měla svou odezvu i v loděnicích V. I. Lenina v Gdaňsku, kde byl z práce propuštěn Lech Wałęsa spolu s Annou Walentynowicz. Stávka se tak postupně rozšířila nejen po město, ale záhy paralyzovala celou zemi.

Vláda nechtěla využít dalších restrikcí a rozhodla se k vyjednávání, které se však záhy ukázalo jako velmi obtížné – stávkující neměli jen hospodářské, ale i politické požadavky. Existence nezávislých odborů, svoboda slova nejen deklarovaná na papíře, ukončení pronásledování občanů pro jiné názory. Avšak i hospodářské požadavky dělníků byly pro režim těžko stravitelné. Po rozšíření stávky po celé zemi však nebylo jiné možnosti. Lech Wałęsa spolu s členem vlády Mieczysławem Jagielskim v poslední srpnový den podepsali dohodu, v níž vláda přistoupila na dělnické požadavky. O měsíc později již vznikla slavná polská Solidarity, nezávislá odborová organizace vedená právě populárním

Polský Kulatý stůl

PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE

Historie Polska v průběhu 20. století se v lecčem podobá historii naší. Stejně jako v tehdejší Československu, i v Polsku se po 2. světové válce dostává k moci strana s komu-

kvě roku 1956 získal vliv rehabilitovaný komunistů Vladysław Gomułka, oblíbený politik, jenž se proslavil svým reformním úsilím, avšak v pozdější době také pronásledováním studentů a zaváděním silné cenzury; v ro-

nebyly ochotné půjčovat peníze, bez kterých zůstala polská ekonomika na holičkách. Na neúnosnou situaci vláda po dlouhém váhání zareagovala zvýšením cen některých potravin až na dvojnásobnou hod-

a charismatickým Lechem Wałęsou. Polská dělnická strana de facto ztratila svou „vedoucí úlohu“ ve společnosti.

VÝJIMEČNÝ STAV

S takovou prohrou se však dělnická strana nemohla smířit. Tváří v tvář prohlubující se hospodářské krizi, rostoucí síle Solidarity a tlaku Moskvy zavedl generál Wojciech Jaruzelski, zastávající v této době posty prvního tajemníka Ústředního výboru PZPR, premiéra a ministra obrany zároveň, v noci z 12. na 13. prosince 1981 v zemi výjimečný stav. Všechny nezávislé aktivity byly postaveny mimo zákon a hnutí Solidarity zakázáno. Výjimečný stav však nemohl být řešením krizové situace, a tak jej v červnu 1983, rok a půl po jeho vyhlášení, Jaruzelski zrušil. V důsledku vojenského převratu, za který bylo v západním světě považováno vyhlášení výjimečného stavu, ztratil polský režim nejen poslední zbytky prestiže na mezinárodním poli, ale i oblibu obyvatel. Na síle však získala Solidarity, která po svém zákazu v roce 1982 přešla do ilegality.

SLAVNÝ KULATÝ STŮL

Na konci osmdesátých let začaly opoziční skupiny organizovat veřejné protesty vůči Polské sjednocené dělnické straně. Hnutí Solidarity se stávalo stále populárnějším, což spolu s dalšími protesty a stávkami dovedlo v roce 1988 předsta-

vitele země k dialogu s opozicí o jejím dalším směřování.

Myšlenka zorganizovat jednání u Kulatého stolu se zrodila 31. srpna během rozhovorů mezi předsedou polské vlády Czesławem Kiszczakem a Lechem Wałęsou. Jednání probíhala od 6. února do 5. dubna 1989 ve třech skupinách; první skupina se zabývala otázkami hospodářskými, druhá otázkami spojenými s politickými reformami a třetí otázkami odborů. Jednání se účastnilo na 450 osob, z nichž mnohé významně ovlivnili formování Polska i v budoucnosti, kdy usedli do nejvyšších úřadů, jako tomu bylo například u bratrů Kaczyńských, Aleksandra Kwaśniewského nebo Lecha Wałęsy. Setkání skupin však často končilo předčasně a bezvýsledně, a na obou stranách panovala vzájemná nedůvěra a obava z budoucnosti.

Výsledky dohody, podepsané 4. dubna, nebyly ve své podstatě nijak radikální, avšak vedly nejen k brzkému pádu polského režimu, ale nastartovaly především proces, který ovlivnil vývoj v celé socialistické Evropě. Dohoda opozice s režimem byla jakousi zápalnou hozenou do tohoto prostoru; a přesto, že takové následky v danou chvíli ani ti nejdováděnější nepředvídali, byla to právě ta zápalka, jejíž plamínek se později proměnil v mocný požár.

Komunistická vláda souhlasila se svobodnými volbami. Vznikl dvoukomorový parlament tvořený do té doby existujícím Sejmem a nově

Dohoda z roku 1980

Foto: luckkg.polemb.net

vzniklým Senátem, obnoven byl úřad prezidenta republiky zrušený ústavou z roku 1952. Dosavadním stranám byla pro nejbližší volby zaručena více než polovina mandátů, o ty zbylé se však již mohli ucházet i ostatní nekomunističtí kandidáti.

STŘÍDÁNÍ STRÁŽÍ

V dubnu 1989 se legalizovala Solidarity, která se tak mohla účastnit polosvobodných voleb konaných v červnu téhož roku. Ve volbách Poláci jasně rozhodli o dalším směřování své země, když do stočlenného Senátu zvolili hned 99 kandidátů opoziční Solidarity. Hnutí jasně dominovalo i ve volbách do Sejmu, poslanecké sněmovny, kde získalo všechna křesla určená nekomunistickým stranám. Její úspěch byl drtivý. Dalšími několika týdny se komunistické vedení pokoušelo sestavit vládu, avšak Lech Wałęsa, který si již uvědomoval svou převahu a podporu společnosti, nabídku koalice s komunisty odmítl. Jaruzelski v této době rezignoval na post generálního tajemníka ÚV PZPR.

Solidarity sice musela akceptovat volbu prezidenta republiky Národním shromážděním, která padla na Jaruzelského, přesto však držela v rukou velký triumf. Poprvé po čtyřiceti letech se šéfem vlády stal nekomunistický kandidát – jeden z hlavních Wałęsových poradců, katolický vydavatel Tadeusz Mazowiecki.

V září byla ustavena nekomunistická vláda. První v komunistické

Evropě. Okamžitě přijatá radikální hospodářská opatření vedla ke zlepšení ekonomiky. PZPR se transformovala do Sociální demokracie Polské republiky. V říjnu 1990 rezignoval Jaruzelski a v následných prezidentských volbách zvítězil Lech Wałęsa, jenž se stal hlavou Polska na příštích pět let. Na konci října 1991 Poláci zažili první zcela svobodné parlamentní volby od dvacátých let.

KONEC DOBRÝ, VŠECHNO DOBRÉ?

Devadesátá léta znamenala pro Polsko uklidnění jak hospodářských, tak politických poměrů. Zpravodajové zaznamenali drobné problémy, např. neshody mezi prezidentem Wałęsou a premiérem Waldemarem Pawlakem, který skončil premiérovou rezignací. Republika se však postupně začleňovala do mezinárodních organizací. Spolu s Českou republikou a Maďarskem se tak v roce 1999 stala členem Severoatlantické aliance a roku 2004 spolu s dalšími devíti postkomunistickými státy vstoupila do Evropské Unie.

Přestože polská revoluce získala neoddiskutovatelný přívlastek „první ve střední Evropě“, první polská ústava, která nebyla pouze vylepšením té komunistické, byla schválena až referendem v roce 1997. Posouzení následujícího vývoje necháme již na vás.

*Lucie Doubková
a Tereza Jermanová*

Papež Jan Pavel II.

Foto: uscb.org

JAK PLYNUL ČAS

- 1980** celorepubliková stávka započatá v Gdaňsku, která předznamenala velké společenské změny příštích let
- 1981** vyhlášení výjimečného stavu generálem Jaruzelskim
- 1989** od února probíhá jednání mezi představiteli komunistického režimu s opozicí u tzv. Kulatého stolu, které v dubnu končí průlomovou dohodou
- 1989** v červnu dochází k prvním prozatím polosvobodným volbám a světlo světa spatřuje první nekomunistická vláda v komunistické Evropě
- 1990** z funkce prezidenta odchází Jaruzelski, který je vystřídán Lechem Wałęsou
- 1991** v říjnu se konají první svobodné volby

Model OSN

Rada bezpečnosti – SC

Rada bezpečnosti je v mnoha ohledech zvláštní orgán Modelu OSN. Má pouze 15 členů, díky čemuž může být jednání rychlejší a podrobnější. Dělení států na stálé a nestálé členy činí jednání

na světovém dění budou delegáti sami ovlivňovat, o čem budou na přípravných setkáních jednat.

Během pěti přípravných setkání čekají delegáty kromě bouřlivých diskuzí o aktuálních a často ožeha-

Program:

- Vzájemné seznámení;
- představení Rady bezpečnosti a jejího fungování;
- přednáška na téma Africký roh;
- následná diskuze k tématu.

nejen zajímavějším, ale také složitějším, protože delegáti musí mít stále na mysli stanoviska „velké pětky“ (tedy států s právem veta), ale zároveň vyjednávat s nestálými členy, neboť právě na jejich hlasech často závisí osudy jednotlivých rezolucí. Vzhledem k tomu, že Rada bezpečnosti musí reagovat na neaktuálnější otázky, není její agenda předem jasně určená. V závislosti

vých mezinárodně-politických otázkách i přednášky zajímavých hostů k níže uvedeným tématům.

TÉMATATA:

- Problém pirátství v Adenském zálivu
- Nevyřešené konflikty – Kašmír
- Severní Kavkaz
- Klíčové námořní trasy

Foto unmedia.org

Valné shromáždění – GA

Foto unmedia.org

Valné shromáždění je základním orgánem OSN a stejně je tomu i na půdě Pražského studentského summitu. Je to jediné místo, kde se střetávají zájmy všech členských zemí OSN. Každý stát disponuje jedním hlasem a ke schválení dokumentu musí hlasovat více než polovina států kladně.

Zasedání Valného shromáždění budou na workshopech probíhat na dvou úrovních. Vždy se uvidíme jak

Program:

- Přivítání delegátů na půdě GA;
- představení orgánu;
- představení předsednictva;
- regionální výbory.

v regionálním výboru, tak na plenárním zasedání všech přítomných států. Během regionálních zasedání se budou naši delegáti učit všemu, co by měl pravý diplomat umět, a zá-

Foto unmedia.org

roveň se pokusí shodnout na společném postupu vůči sekretariátem připravené problematice. Plenární jednání bude věnováno bližším přednáškám o aktuálně projednávaném bodu i následné diskuzi. Na konferenci se poté delegáti, jako praví ambasadoři své země, předvedou především při plenárním zasedání nad schválenou agendou.

Letošním ročníkem nás budou provázet témata jako zhroutené státy

a pomoc těmto státům, důvody pro a proti vytvoření bezjaderné zóny na Blízkém východě, otázka ukončení embarga USA vůči Kubě či problematika misí OSN.

AGENDA:

- Zhroutené státy (failed states)
- Bezjaderná zóna na Blízkém východě
- Mise OSN
- Embarga USA vůči Kubě

Rada pro lidská práva – HRC

Rada pro lidská práva, která byla v loňském ročníku Summitu nováčkem, se nyní již může představit jako jeho nedílná součást. Jak název napovídá, tento orgán se zabývá především lidsko-právními oblastmi mezinárodních vztahů, a co víc, je hlavním orgá-

Program:

- Představujeme se navzájem;
- úvod do světa lidských práv;
- spousta průvodních a organizačních informací;
- debata na téma "PRO a PROTI trestu smrti – kdo v diskuzi koho zdrtí".

nem v otázce prosazování a dodržování základních práv každého člověka. Zúčastněné státy také dozívají na plnění mezinárodních závazků členských států OSN, reagují na na-

stalé krize a spolupracují s dalšími agenturami a orgány, které se této problematice věnují.

V letošním ročníku jsme se rozhodli stavět na zájmu a spolupráci delegátů, která byla znatelná během minulého ročníku. Body agendy budou zaměřeny na problematiku trestů smrti a dále na otázku univerzality lidských práv, tedy, zda mohou stejná lidská práva platit i v kulturních a náboženských systémech, které minimálně na první pohled nevycházejí ze stejných hodnot. Během přípravné části proběhne také Univerzální periodická revize, tedy proces, jenž pravidelně prověřuje členské státy v jejich dodržování lidských práv na vlastním území.

Pokud se tedy stanete delegátem Rady pro lidská práva, můžete se těšit na bližší seznámení s lidsko-právní tematikou, a to interaktivním a zajímavým způsobem.

Foto unmedia.org

AGENDA:

- Problematika trestu smrti
- Otázka univerzální platnosti lidských práv (diskutovaná na tématu vybraném delegáty)
- Univerzální periodická revize vybraného státu

Hospodářská a sociální rada – ECOSOC

Jak již samotný název napovídá, Hospodářská a sociální rada se zabývá především ekonomickými a celospolečenskými tématy. Podobně jako renomovaní experti participující v reálné Hospodářské a sociální radě, i delegáti ECOSOC na Pražském studentském summitu budou mít příležitost podílet se na řešení palčivých otázek dnešní doby. V letošním roce nás čekají jednání například o dopadech pandemií na hospodářství nebo seznámení se

Program:

- Představení orgánu, agendy a předsednictva;
- práce delegáta (informační zdroje, tvorba stanovisek, vystupování);
- interaktivní hra;
- přednáška a následná diskuze s hostem.

s problematikou kolísání cen ropy, spolu s vysvětlením, komu tyto změny prospívají a komu naopak škodí.

Dnešní přípravné zasedání bude věnováno zejména dojmům a pojmům. Dobrý dojem si snad odne-

Foto unmedia.org

sete ze vzájemného představování, které proběhne pomocí interaktivní a zábavné hry. Dále budete instruováni ohledně základních termínů používaných při jednání nebo budete poučeni o tvorbě vstupních dokumentů, tedy stanovisek a projevů. Poradíme, čemu se během diskuzí na půdě Rady vyhnout a naopak, ja-

kých informací si všimnout a kde je získávat. Připravena je také krátká

přednáška a následná debata s přednášejícím hostem.

AGENDA:

- Dopady pandemií na světové hospodářství
- Zajištění energetické bezpečnosti
- Moderní technologie jako prostředek mezinárodního rozvoje
- Integrace sociálně znevýhodněných žen

Komise pro udržitelný rozvoj – CSD

Vysychání Aralského jezera není jen ekologický problém. S ústupem vody přicházejí o živobytí rybáři, na zasolené vodě se nemůže rozvíjet zemědělství. Pokud bychom chtěli najít řešení k takové otázce jako je například Aralské jezero, museli bychom se na ni podívat ze tří úhlů: ekologického, ekonomického a sociálního

Program:

- Představení práce Komise pro udržitelný rozvoj;
- seznámení s koncepcí udržitelného rozvoje;
- přednáška;
- diskuze k přednášce.

hlediska. Snažit se zachovat zbylou faunu a floru, dát práci lidem žijícím v okolí a udržet místní komunitu. Přesně na tyto aspekty se zaměřuje Komise pro udržitelný rozvoj, hledá-li odpověď na otázky změny klimatu, energetiky či migrace. Stejnými tématy se budou zabývat i delegáti, kteří zasednou v tomto orgánu. Není to lehký úkol i proto, že na

Foto ummedia.org

rozdíl od jiných orgánů, v CSD hledáme řešení tak, aby uspokojila nejen potřeby naší generace, ale i zajistila potřeby generací budoucích.

První přípravné setkání zahájíme představením práce Komise pro

udržitelný rozvoj. Delegáti také seznámíme s problematikou udržitelného rozvoje a řeč nebude pouze o Aralském jezeře. Prostor k vyjádření vlastních stanovisek nakonec dostanou i samotní delegáti.

AGENDA:

- Klimatická změna
- Energetika
- Migrace

Světová obchodní organizace – WTO

Obchod hrál v průběhu historie vždy klíčovou roli. Kvůli obchodním cestám se vedly války a byl to právě obchod, který vždy nutil lidstvo k vývoji po materiální i duševní stránce. Ani v dnešním globalizovaném světě neztrácí obchod na své důležitosti, ba naopak. Pro jeho lepší fungování byla vytvořena nejedna organizace, ale tou největší se roku 1995 stala Světová obchodní organizace, která nahradila stávající Všeobecnou dohodu

Program:

- Představení předsednictva a delegátů;
- přednáška na téma WTO a její principy;
- neformální diskuze o liberalizaci obchodu.

o clech a obchodu (GATT). Dnes má již WTO 153 členů, ale tento počet rozhodně není definitivní; mezi velkými zájemci o členství patří napří-

klad Ruská federace. Na Summitu bude ve WTO zastoupeno přibližně 30 zemí, které doplní zástupci čtyř světových organizací a zástupce Evropských společenství.

Na přípravných setkáních studenty čeká mnoho zajímavých interaktivních přednášek týkajících se problematiky světového obchodu, i takových, jejichž cílem bude vylepšení rétorických a vyjednávacích schopností studentů. Nebude chybět ani simulace řešení konfliktů, které

mají na půdě WTO naprosto specifickou podobu. Pro první workshop je připravena přednáška představující WTO jako organizaci a vysvětlující základní principy jejího fungování v praxi. Následně proběhne neformální diskuze na téma liberalizace obchodu. Delegáti budou v průběhu přípravného setkání diskutovat, učit se obhajovat vlastní názory nebo vytvářet stanoviska.

AGENDA:

- Liberalizace obchodu službami – energetický sektor
- Exportní podpory v zemědělství
- NAMA – nezemědělské výrobky
- Zvláštní zasedání o přijetí Ruské federace
- Zvláštní zasedání Dispute Settlement Body, speciálního orgánu pro řešení sporů na půdě WTO

Foto fremantleports.com

Model NATO

Welcome to Model NATO!

In Model NATO the participants are going to represent the 28 member states – they become Ambassadors to the North Atlantic Council (NAC), the Alliance's supreme body. And exactly as in the real NAC they are going to do two things, which seem to be incompatible at first – to defending the interests of 'their' governments and simultaneously, trying very hard to reach a consensus. In the NAC every member has a veto power that means that only through a consensus a decision can be made.

IT IS CONTENT THAT MATTERS

Negotiations in Model NATO are held in English. There is no need to be afraid, though, since it is the content that counts, rather than the style. In fact English makes it harder to cover a weak argument with nice

phrases and thus raises the quality of the discussion.

STRIKING ISSUES TO BE SOLVED

This year the delegates are going to deal with some of the most important issues in the field of international politics and security: NATO's relations with Russia and the EU, the International Security Assistance Force (ISAF) in Afghanistan or the possible ways for NATO to deal with new security challenges, such as terrorism, organized crime, energy security or regional conflicts all around the world.

PROGRAMME OF THE FIRST WORKSHOP

At the very first workshop the participants are going to get to know each other during ice-breaking activities (with the help of the most po-

Foto nato.int

werful ice-breaker of all – candies), then they will receive some background about NATO and after the

coffee break they will learn some of the basic techniques and rules of a successful debate.

PRODLUŽTE SI WORKSHOP DO NEDĚLE!

Pro velký úspěch máte i v letošním ročníku možnost prodloužit si workshop na celý víkend.

Chcete si zlepšit argumentační schopnosti a poznat jiný styl debaty? Zapojte se do Debatního programu PSS a využijte tuto cestu pro zdokonalení v dovednostech, které se vám budou hodit celý život.

Další informace naleznete na www.studentsummit.cz.

Nebo máte rádi kvalitní filmy? Zaujímá vás problematika ochrany lidských práv? Pak nezapomeňte navštívit Lidsko-právní biograf! Na plátně uvidíte rozmanité osudy lidí z různých částí světa, pro které jejich základní práva zdaleka nejsou samozřejmostí.

První projekce se koná již 29. listopadu 2009!

Foto imageshack.us

STAŇTE SE NOVINÁŘI!

Máte výjimečnou příležitost vyzkoušet si publikační činnost a to právě v summitových novinách Chronicle! Máte zajímavou zkušenost se studiem nebo prací v zahraničí, nešední zážitky z cest, nebo víte o akci, debatě či projektu, který by mohl zaujmout i ostatní studenty? Sledujete aktuální politické dění na české scéně nebo v zahraničí a máte literární talent? **V tom případě neváhejte a pište na chronicle@amo.cz.** Budeme se těšit!

Účastníci Summitu toho zažijí opravdu mnoho...

... naučí se nazpaměť mnoho jmen...

... vyzkouší štěstí...

... nebo se seznámí se s gastronomií svých států.

K vidění budou státní znaky...

... i tradiční oděvy.

Někteří získají diplom...

... ale všichni čtou Chronicle!

Top partneři

GENERÁLNÍ PARTNER
MODELU OSN

HLAVNÍ PARTNER
MODELU OSN

MODEL NATO IS CO-SPONSORED BY
THE NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION

HLAVNÍ PARTNER
MODELU NATO

British Embassy
Prague

GENERÁLNÍ PARTNER
MODELU EU

Nizozemské velvyslanectví

HLAVNÍ PARTNER
MODELU EU

Zastoupení
Evropské komise
v České republice

UNIVERZITNÍ PARTNER

PARTNER ZAHÁJENÍ

PARTNER JEDNÁNÍ

PARTNERSKÉ MĚSTO

Dodavatelé služeb

Mediální partneři

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Asociace pro mezinárodní otázky využívá zpravodajství z databázi ČTK, jejichž obsah je chráněn autorským zákonem. Přepis, šíření či další zpřístupňování tohoto obsahu či jeho části veřejnosti, a to jakýmkoliv způsobem, je bez předchozího souhlasu ČTK výslovně zakázáno.

CHRONICLE, noviny Pražského studentského summitu, registrováno MK ČR E 16149, vydává ASOCIACE PRO MEZINÁRODNÍ OTÁZKY – Žitná 27, 110 00 Praha 1; tel.: 224 813 460; www.amo.cz / www.studentsummit.cz, e-mail: info@amo.cz / summit@amo.cz; šéfredaktorka: Tereza Jermanová, tel.: 775 281 971; zástupce šéfredaktorky: Dominik Jandl, tel.: 731 952 920; e-mail: chronicle@amo.cz; odborná spolupráce: Lucie Bednářová, Michaela Baginová, Lucie Doubková, Jakub Eberle, Anna Hlaváčová, Jana Hlaváčová, Kateřina Humplíková, Dominik Jandl, Tereza Jermanová, Kateřina Palová, Jan Pýcha, Sue Nguyen, Vojtěch Strakatý, Jan Teplý, Daniela Zrucká, Dominik Židek; technická spolupráce: Michaela Petrová; fotografie: Petr Gottfried, Hana Bojdová.